

THIẾT KẾ BỘ SƯU TẬP THỜI TRANG LẤY CẢM HỨNG TỪ TRANG PHỤC DÂN TỘC CHO MỘT THƯƠNG HIỆU THỜI TRANG

DESIGN A FASHION COLLECTION INSPIRED BY NATIONAL COSTUME FOR A FASHION BRAND

Dương Thị Kim Đức^{1,*}

DOI: <http://doi.org/10.57001/huic5804.2024.137>

TÓM TẮT

Phong cách dân tộc trong thời trang là một lĩnh vực nghiên cứu cho đến nay vẫn chưa được quan tâm một cách thích đáng tại Việt Nam. Khi thời trang tiếp tục thích nghi với điều kiện đa văn hóa, cả trong mỗi quốc gia và ở cấp độ xuyên quốc gia, phong cách dân tộc cung cấp một lĩnh vực nghiên cứu đặc biệt phong phú và đa dạng. Thời trang lấy cảm hứng thiết kế từ trang phục dân tộc trên thế giới và ở Việt Nam đã trải qua một quá trình phát triển lâu dài. Tại Việt Nam, sau cải cách mở cửa năm 1986, cùng với sự trở lại của nền kinh tế thị trường, thì thời trang lấy cảm hứng từ dân tộc đã quay trở lại, khởi nguồn cho sự phát triển thị trường thời trang Việt Nam những năm 90. Bài báo này khái quát về quá trình phát triển của phong cách thời trang dân tộc, tổng kết về đặc trưng của thiết kế thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc thế giới và Việt Nam; một số thương hiệu thời trang có thiết kế mang phong cách dân tộc; thiết kế BST thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc cho một thương hiệu thời trang Việt Nam.

Từ khóa: Trang phục dân tộc, thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc, phong cách dân tộc, thiết kế BST thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc.

ABSTRACT

Ethnic style in fashion is a field of fashion study that has so far not been given adequate attention in Vietnam. As fashion continues to adapt to multicultural conditions, both within each country and at a transnational level, ethnic styles offer a particularly rich and varied field of study. Fashion inspired by ethnic dress around the world and in Vietnam has undergone a long evolutionary process. In Vietnam, after the reform of opening up in 1986, along with the return of the market economy, ethnically inspired fashion has made a comeback, originating the improvement of Vietnam's fashion market in the 1990s. This article summarizes the development of ethnic fashion style, summarizing the characteristics of fashion design inspired by national costumes around the world and in Vietnam. A number of fashion brands have designs with ethnic styles; design a fashion collection inspired by national costume for a Vietnamese fashion brand.

Keywords: National costume, Ethnic-Inspired Fashion, ethnic style, fashion collection inspired by ethnic dress.

¹Trường Cơ khí, Đại học Bách khoa Hà Nội

*Email: duc.duongthikim@hust.edu.vn

Ngày nhận bài: 25/02/2024

Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 10/4/2024

Ngày chấp nhận đăng: 25/4/2024

CHỮ VIẾT TẮT

NTK	Nhà thiết kế
BST	Bộ sưu tập

1. GIỚI THIỆU VỀ THỜI TRANG LẤY CẢM HỨNG TỪ TRANG PHỤC DÂN TỘC

1.1. Trên thế giới

Tính từ "dân tộc" (ethnic) ngày càng được sử dụng nhiều trong từ vựng thời trang. Khi nghe đến "quần áo dân tộc" (ethnic clothes), "phong cách dân tộc" (ethnic style), "phụ kiện dân tộc" (ethnic accessories) hay "thời trang dân tộc" (ethnic fashion), chúng ta nghĩ ngay đến những món đồ với chất liệu tự nhiên, hoa văn sắc sảo. Tuy nhiên, khi gắn liền với thời trang, tính từ "dân tộc" mang một ý nghĩa quan trọng hơn nhiều. Trên thực tế, thời trang dân tộc, ngoài khía cạnh thẩm mỹ, còn hàm ý sản xuất thủ công và sử dụng các vật liệu tự nhiên. Có thể có sự nhầm lẫn giữa phong cách dân tộc và thời trang dân tộc.

Phong cách dân tộc là một yếu tố quan trọng trong quá trình thử nghiệm trang phục của phụ nữ trong những thập kỷ đầu của thế kỷ XX. Paul Poiret đã điều chỉnh các đường nét và hình dáng của trang phục Kimono Nhật Bản với trang phục đương đại, và một vài năm sau, ông chọn nguồn cảm hứng Trung Đông cho cách thức may mặc và kết hợp màu sắc đậm. Mariano Fortuny kết hợp cảm hứng từ quần áo Trung Đông đương đại và nghệ thuật châu Âu, đặc biệt là thời kỳ Phục Hưng của Ý, trong những chiếc váy xếp ly theo đường nét của cơ thể [1].

Thập niên 60 đánh dấu một trong những giai đoạn đầy biến động của lịch sử, từ phong trào đòi quyền công dân, quyền bình đẳng, sự lên ngôi của lối sống phản văn hóa, dòng chảy văn hóa từ các bộ tộc da đỏ và người dân Mỹ Latinh du nhập vào nước Mỹ,... [2]. Hippie là đại diện của phong cách hoang dã, tự do phóng khoáng, vượt khỏi quy chuẩn xã hội. Họ phản đối chiến tranh, đề cao tình yêu, hòa bình và chủ trương quay về với thiên nhiên. Thể hiện cách nhìn, cách cư xử và các họa tiết truyền thống dân tộc trong quần áo, giày

dép và phụ kiện. Trang phục điển hình váy ngắn, váy dài bằng chất liệu tự nhiên, quần jeans ống loe, chất liệu denim, vải nhuộm loang màu (tie-dye), họa tiết hình học, những đường kẻ, họa tiết dân tộc, tua rua,... Phụ kiện phổ biến là những chuỗi hạt, khăn vuông in họa tiết paisley, những trang sức bạc kiểu Ấn Độ, Mexico hoặc Ma-rốc,...

Làn sóng thứ hai của thời trang dân tộc đến vào cuối những năm 1960 với những đại diện như Yves Saint Laurent, Kenzo và Sonia Rykiel. Yves Saint Laurent nổi tiếng với phong cách dân tộc kỳ lạ và hoang dã đã cách mạng hóa thời trang cao cấp hiện đại bằng cách thoát khỏi phong cách hiện đại của những năm 60 và là người đầu tiên tạo ra phong cách dân tộc "trở về với thiên nhiên". Một năm sau, áo safari ra mắt, lúc đầu được may riêng cho một buổi chụp hình của Vogue và sau này được giới thiệu trong dòng thời trang may sẵn "Rive Gauche", trở thành kinh điển của phong cách YSL.

Thời trang thổ cẩm đạt đỉnh cao trong những năm 1970, từ áo tunika, áo djellaba của người Ma-rốc được Yves Saint Laurent biến thành những trang phục buổi tối cổ điển. Trong giai đoạn này, mọi loại hình ảnh dân tộc đều tạo nên một xu hướng. Ảnh hưởng dân tộc mạnh mẽ đến mức làm sống lại các kỹ năng thủ công từ thời quá khứ. Xu hướng thời trang và phong cách dân tộc trở nên phổ biến do trải nghiệm du lịch rộng rãi hơn. Phong cách dân tộc đã cung cấp một lĩnh vực phong phú cho thời trang mà không có NTK: khăn choàng Palestine, váy Mỹ Latinh, họa tiết batik của Indonesia, áo djellabas của Ma-rốc, áo khoác Trung Quốc, giỏ mây, ví thêu, dép da và đồ trang sức của bộ lạc.

Trong những năm 1990 và những năm đầu tiên của thiên niên kỷ mới, phong cách dân tộc là một trong những ảnh hưởng mạnh mẽ nhất trong thời trang [3]. Các NTK như Christian Lacroix, Dries van Noten, John Galliano, Kenzo, Vivienne Tam, Yeohlee và nhiều người khác đã lấy cảm hứng từ nhiều kiểu trang phục và phong cách thẩm mỹ khác nhau của người châu Á, châu Phi, Bắc Cực, người Mỹ bản địa và tạo ra nhiều màu sắc, phong cách đồng bộ gợi lên quá khứ hoặc vùng đất xa xôi. Họ cũng đã tìm thấy nguồn thời trang dân tộc ở phương Tây, ví dụ như trong truyền thống dân gian của Bắc và Đông Âu. Yếu tố giả tưởng mạnh mẽ trong thời trang dân tộc, ngay cả khi dựa trên nghiên cứu chi tiết, các thiết kế thường được thay đổi để chúng có vẻ hiện đại. Sự sẵn có của các nguyên liệu thô (sợi tự nhiên, thuốc nhuộm tự nhiên, vật liệu tái chế) kết hợp với sản xuất/ xử lý hóa chất/ trang trí bề mặt (sử dụng chất nền kháng, vẽ tay, itkat, batik, bandhi, thuốc nhuộm tự nhiên, và xử lý nước thải) đã gia tăng giá trị cho phong cách thời trang dân tộc [4].

Với sự phát triển dần dần của thẩm mỹ hiện đại, các yếu tố dân tộc trong thiết kế quần áo ngày càng nhận được sự quan tâm của người tiêu dùng, phong cách dân tộc đã trở thành một lối ăn mặc độc đáo.

1.2. Tại Việt Nam

Sau cải cách mở cửa năm 1986 tại Việt Nam, cùng với sự trở lại của nền kinh tế thị trường, thì thời trang lấy cảm hứng từ dân tộc đã quay trở lại, khởi nguồn cho sự phát triển thị

trường thời trang Việt Nam những năm 90. Đây là giai đoạn ảnh hưởng lớn nhất đến thị trường Áo dài Việt Nam, là thời kỳ hoàng kim cho những cách tân đổi mới trong trang phục với sự góp mặt của chiếc Áo dài thanh lịch mà độc đáo. Sự xuất hiện những BST Áo dài nữ đánh dấu bước ngoặt lớn cho sự phát triển trang phục và làm nên tên tuổi Áo dài Việt Nam trên thị trường trong nước và quốc tế.

Bên cạnh đó là sự xuất hiện của những NTK thời trang chuyên nghiệp đời đầu, họ đã mạnh dạn thể hiện cái mới trong lĩnh vực thời trang, từ những kiểu áo quần sáng tạo vượt khỏi quy định chuẩn mực trang phục thông thường, đến việc sử dụng những chất liệu vải lạ khai thác từ kho tàng dân gian như thổ cẩm, thêu, vẽ, đính cườm... Đại diện cho số ít những NTK thành danh ngay trong giai đoạn này là NTK Minh Hạnh, Sĩ Hoàng, David Minh Đức, Đinh Văn Thơ,... với những mẫu thiết kế sáng tạo, kết hợp sự giao hòa giữa nét đẹp văn hóa Đông Tây. Đặc biệt là những mẫu áo dài thổ cẩm của Minh Hạnh đã được mời trình diễn tại nhiều buổi giao lưu văn hóa trên thế giới.

Cùng với đó là sự nỗ lực không ngừng của thế hệ các NTK tài năng như Võ Việt Chung, Nguyễn Công Trí, Vũ Việt Hà,... trong việc khai thác các yếu tố văn hóa truyền thống vào các mẫu trang phục hiện đại. Phát triển các giá trị truyền thống qua thời trang ngày càng được các NTK quan tâm, khai thác. Các NTK Cường Đàm, Thủy Nguyễn, Quang Huy, Ngọc Hân... đang ứng dụng mạnh mẽ các yếu tố văn hóa bản địa vào các thiết kế, tạo nên những phong cách thời trang đặc sắc. Từ ý tưởng, nghiên cứu xu hướng, phom dáng, chất liệu, sự pha trộn màu sắc, mỗi công đoạn là một mắt xích xâu chuỗi tiến trình lao động sáng tạo nghiêm túc của các NTK, để từ đó, những câu chuyện về di sản, về văn hóa bản địa theo ngôn ngữ thiết kế đến được với công chúng, vô cùng đa dạng, đầy sống động [5].

Đối với đa số các NTK thành danh của Việt Nam đều bắt đầu sự nghiệp bằng những BST thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc nói chung và đặc biệt là áo dài. Tuy nhiên, trừ những thương hiệu thời trang cá nhân NTK thì hầu hết các thương hiệu thời trang Việt Nam còn chưa đưa được nguồn cảm hứng từ trang phục dân tộc vào trong các BST thời trang theo mùa của mình.

1.3. Các khái niệm liên quan

Trang phục dân tộc (National costume)

Mỗi nước có một quá trình phát triển trang phục xuất phát từ những đặc điểm lịch sử, địa lý, kinh tế, văn hóa,... của nước đó. Một nước càng nhiều thành phần dân tộc, thì hình thức trang phục càng phong phú, đa dạng [6]. Trang phục dân tộc không chỉ là phương tiện để bảo vệ cơ thể, thích nghi với tự nhiên, mà đó là kết tinh văn hóa, sản phẩm của sáng tạo, là một trong những giá trị được lưu giữ để truyền bá và góp phần làm nên bản sắc dân tộc [7]. Sự đa dạng về văn hóa đã chạm đến nhiều lĩnh vực của cuộc sống hàng ngày, đặc biệt tích cực, phát triển mạnh trong ngành thời trang. Văn hóa dân tộc trong ngành công nghiệp thời trang cũng có tác dụng thúc đẩy sự phát triển của các nền văn hóa khác.

Phong cách dân tộc (ethnic style)

Phong cách dân tộc đặc trưng cho một nền văn hóa tôn vinh di sản và nguồn gốc và đã phát triển trong một khoảng thời gian. Phong cách dân tộc bị ảnh hưởng bởi các yếu tố như sự sẵn có của nhiều loại vật liệu, phương pháp sản xuất, NTK phổ biến, tổ chức, ảnh hưởng đa văn hóa, đổi mới và thực hành bền vững [8].

Thương hiệu thời trang

Trong ngành công nghiệp thời trang, thương hiệu là một phương tiện nhận dạng với các xu hướng thời trang, phong cách và lối sống nhất định. Một thương hiệu tốt có một bản sắc rõ ràng. Phát triển và xây dựng thương hiệu là một hoạt động có định hướng chiến lược. Hiểu mối quan hệ giữa người dùng và thương hiệu thời trang là điều cần thiết cho tiếp thị, vì các liên kết này ảnh hưởng đáng kể đến lợi nhuận của công ty.

BST thời trang cho thương hiệu thời trang

"Các mùa đóng vai trò là máy đếm nhịp toàn cầu cho thế giới thời trang toàn cầu, thiết lập tốc độ và thời gian cho việc phát triển, tiếp thị và bán các BST mới" [9]. Các thương hiệu thời trang xa xỉ thường cân bằng giữa truyền thống và đổi mới trong các thiết kế của mình bằng cách dựa trên tính thẩm mỹ lịch sử của thương hiệu và kết hợp vào các thiết kế mới, hiện đại. Họ cũng lấy cảm hứng từ nghệ thuật, văn hóa và các xu hướng hiện tại để tạo ra các thiết kế mới và sáng tạo, đồng thời vẫn trung thực với tính thẩm mỹ cốt lõi của thương hiệu. Ngoài ra, họ có thể sử dụng vật liệu chất lượng cao và kỹ thuật thủ công truyền thống để duy trì cảm giác sang trọng và độc quyền trong thiết kế của mình.

Xu hướng thời trang mang phong cách dân tộc

Xu hướng thời trang bị ảnh hưởng và tạo ra cả từ cung và cầu của ngành bởi các thành phố thời trang, các tập đoàn đa thương hiệu, các NTK - từ ít kinh nghiệm đến các NTK ngôi sao, các phương tiện truyền thông thời trang cũ và mới (bao gồm cả hội chợ nghệ thuật), xu hướng người dự báo, người mua, tiểu văn hóa đô thị,... [10]. Xu hướng thời trang rất phức tạp, đa yếu tố, do đó, xu hướng này có nhiều khả năng phát triển từ sự tương tác giữa ưu đãi của nhà cung cấp và nhu cầu của người mua.

Xu hướng thời trang dân tộc cũng sẽ thay đổi theo sự dịch chuyển theo mùa, ảnh hưởng của văn hóa, xã hội, hành vi người tiêu dùng, tiến bộ khoa học kỹ thuật,...

2. TÌNH HÌNH, ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU**2.1. Tình hình nghiên cứu***Thế giới*

Trên thế giới đã có nhiều công trình nghiên cứu về lĩnh vực thiết kế thời trang lấy cảm hứng từ dân tộc dưới góc độ như lịch sử, văn hóa, địa lý, xã hội, thiết kế và tiếp thị, trình diễn thời trang.

Sách "Dress and Ethnicity Change Across Space and Time" (1999) của Joanne B. Eicher, "China Chic- East meets West" (1999) của tác giả Valerie Steele và John S.

Major, "Ethnic Style: History and Fashion" (2001) của tác giả Berenice Geoffroy-Schneiter, "Encyclopedia of Clothing and Fashion" (2004) của Valerie Steele, "Traditional Couture - Folkloric Heritage Costumes" (2015) của Tillmann Prüfer, "Ethnic Fashion" (2016) của tác giả Miguel Angel Gardetti, "Modern Fashion Traditions Negotiating - Tradition and Modernity Through Fashion" (2016) của M. Angela Jansen, Jennifer Craik, Joanne B. Eicher, "Demographics and Fashion Trends, Medieval to Modern: A History of Costume and Fashion" (2020) của tác giả Edward Cheung,...

Bài báo nghiên cứu trang phục dân tộc trong thời trang hiện đại như "Ethnic identity, consumption of cultural apparel, and self-perceptions of ethnic consumers" (2008) của Veena Chattaraman, Sharron J. Lennon, "A Study on the Application of Elements of Ethnic Dress in Modern Fashion Design" (2009) của LI Yongyan, "Costume as a Form of Visualization of Ethnicity: From Tradition to Modernity" (2020) của Ermilova, Daria Yurievna, "The fashion development process for traditional costumes in the contemporary global fashion market" (2022) của Handini Audita, Bernardo Figueiredo, Lauren Gurrieri, "Representation of Ethnic Diversity in the Collections of Fashion Brands - 2005-2020" (2022) của tác giả Özlem KAYA,...

Việt Nam

Việt Nam là quốc gia với 54 dân tộc anh em, được xếp theo 3 ngữ hệ và 8 nhóm ngôn ngữ bao gồm: Việt - Mường, Tày - Thái, Mông - Dao, Ka Đai, Tạng Miến, Nam Đảo, Hán. Các nghiên cứu về trang phục dân tộc có sách "Trang phục cổ truyền các dân tộc Việt Nam" (1994) của tác giả Ngô Đức Thịnh, "Trang phục Việt Nam" (2006) của tác giả Đoàn Thị Tình, "Việt Nam hình ảnh cộng đồng 54 dân tộc" (1996) của Thông Tấn Xã Việt Nam, "Mỹ thuật dân tộc Thái ở Việt Nam" (2004) của tác giả Phan Ngọc Khuê, Luận văn tiến sĩ "Lịch sử Áo dài phụ nữ" (2013) tác giả Dương Thị Kim Đức...

Các bài báo như "Thời trang Việt: Xu hướng tìm về những giá trị truyền thống" (2019) của tác giả Khánh Thảo, "Thiết kế thời trang Việt: Trăn trở giải mã chất liệu truyền thống" (2022) của tác giả An Đình trên báo Hà Nội Mới, "Từ giá trị truyền thống đến đương đại trong nghệ thuật thiết kế thời trang" (2023) của tác giả Lê Thân đăng trên Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật số 526, "Nhận diện bản sắc Việt Nam trong thời trang?" (2023) của tác giả Nguyễn Vũ Cẩm Ly trên báo Style-Republik, "Chất liệu truyền thống "chắp cánh" cho thời trang Việt bay lên" (2023) của tác giả Minh Nguyệt trên Tạp chí Kinh tế Việt Nam,...

BST thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc của NTK như NTK Minh Hạnh, Sỹ Hoàng, David Minh Đức, Nguyễn Công Trí, Võ Việt Chung, Vũ Việt Hà, Thủy Nguyễn,...; Trình diễn thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc như Duyên dáng Việt Nam, Lễ hội Áo dài, Tuần lễ Thời trang Quốc tế Việt Nam,...

Qua tình hình nghiên cứu cho thấy, thiết kế thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc được quan tâm trên thế giới, tuy nhiên ở Việt Nam, mới chỉ nhấn mạnh giá trị văn hóa, nghệ thuật của thời trang lấy cảm hứng dân tộc mà

chưa có sự đầu tư nghiên cứu để có thể đưa trang phục truyền thống thành nguồn cảm hứng trong thiết kế của các thương hiệu thời trang Việt Nam.

2.2. Đối tượng nghiên cứu

Thiết kế thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc trên thế giới và ở Việt Nam; Các khái niệm liên quan đến nghiên cứu: Trang phục dân tộc, thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc, xu hướng thời trang, thương hiệu thời trang, phong cách thương hiệu thời trang; Thương hiệu CRAFTLINK, Thiết kế sưu tập thời trang lấy cảm hứng trang phục dân tộc cho thương hiệu CRAFTLINK.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp thu thập, hệ thống, tổng kết, phân tích, đánh giá; Phương pháp nghiên cứu lịch sử, phân chia giai đoạn phát triển để thấy đặc điểm phát triển của xu hướng thiết kế thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc; Phương pháp phân tích dưới góc độ thiết kế thời trang như hình dáng, đường nét, màu sắc, chất liệu để tổng hợp và đánh giá về phong cách thiết kế đặc trưng của thương hiệu; Phương pháp thực nghiệm giảng dạy, thiết kế để phát triển các ý tưởng thiết kế cho các BST lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc.

3. KẾT QUẢ VÀ BÀN LUẬN

3.1. Tổng kết về thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc

Đặc trưng phong cách thời trang lấy cảm hứng từ dân tộc

Phong cách thời trang lấy cảm hứng từ dân tộc trong trang phục thu hút bởi sự độc đáo và linh hoạt, chúng không lỗi thời và luôn truyền cảm hứng. Phong cách dân tộc cung cấp khả năng tái tạo các tính năng tiêu biểu của trang phục dân tộc theo cách hiện đại. Các tính năng và đặc điểm như:

Điểm nổi bật chính của phong cách dân tộc là hoa văn đặc trưng trên quần áo. Đây có thể là hình học, họa tiết thực vật, động vật, thiên nhiên,... cũng như các hình vẽ, biểu tượng trừu tượng nhưng dễ nhận biết về đặc trưng dân tộc.

Sự phong phú của các phụ kiện, trang trí và màu sắc tươi sáng. Quần áo truyền thống ban đầu được thiết kế để thu hút sự chú ý. Quy tắc này vẫn tiếp tục được tuân thủ, nhưng với sự phổ biến ngày càng tăng của chủ nghĩa tối giản và sự tĩnh lặng trong hình ảnh, quần áo dân tộc có sắc thái hạn chế hơn và với số lượng đồ trang trí tối thiểu.

Nguyên liệu trong thời trang mang phong cách dân tộc chủ yếu là chất liệu vải tự nhiên không gây kích ứng da, không gây cảm giác khó chịu trong quá trình sử dụng; mang tính thẩm mỹ và thiết thực, không cản trở sự tự do di chuyển, thuận tiện và thoải mái khi sử dụng.

Một số xu hướng thời trang mang phong cách dân tộc điển hình

Có rất nhiều phong cách dân tộc khác nhau - theo số lượng quốc tịch trên thế giới như Ai Cập, Hy Lạp, Ấn Độ, Châu Phi, Châu Á,... tuy nhiên hiện tại có một số xu hướng thời trang mang phong cách dân tộc điển hình như sau:

Xu hướng thời trang bộ lạc là một xu hướng trong ngành công nghiệp thời trang, bao gồm sự pha trộn độc đáo của các yếu tố lấy từ các nền văn hóa bộ lạc khác nhau trên toàn cầu theo môi trường, văn hóa, tín ngưỡng và truyền thống của họ. Phong cách thời trang này thể hiện từ quần áo mặc hàng ngày cho đến các đồ trang trí trang trí trên cơ thể. Các thiết kế phổ biến cho thời trang bộ lạc bao gồm các hình dạng hình học, cùng với màu sắc tươi sáng và đôi khi cả thuốc nhuộm rực rỡ. Thời trang bộ lạc đã có bước tiến vượt bậc, xuất hiện trên sàn diễn thời trang trong các BST cao cấp của NTK, thương hiệu nổi tiếng, và trở thành nguồn cảm hứng trong các sản phẩm ứng dụng. Hình thức trang phục bộ lạc được quan sát thấy trong ngành công nghiệp thời trang điển hình là các yếu tố lấy cảm hứng từ bộ lạc Châu Phi, từ dân tộc của văn hóa Mỹ bản địa...

Xu hướng thời trang sinh thái là xu hướng phổ biến quan trọng cũng là sự chuyển đổi có ý thức sang quần áo thân thiện với môi trường, dựa trên xu hướng thời trang bền vững. Xu hướng hiểu được tác động của trang phục sắc tộc trên thị trường toàn cầu. Các thương hiệu dân tộc nhận thức được xu hướng và đã có những bước chuyển mình cần thiết. Giờ đây, họ sản xuất trang phục thân thiện với môi trường, sử dụng thuốc nhuộm không chứa hóa chất, v.v. các thương hiệu trang phục dân tộc, cả về thời trang thân thiện với môi trường và trang phục dân tộc hiện đại.

Xu hướng thời trang hoài cổ là sự bắt chước hoặc phát triển một cách có ý thức lối sống, xu hướng hoặc hình thức nghệ thuật từ lịch sử. Trong văn hóa đại chúng, "chu kỳ hoài cổ" thường kéo dài trong hai thập kỷ bắt đầu từ 20 - 30 năm trước [11]. Thuật ngữ hoài cổ đã được sử dụng từ năm 1972 để mô tả thời trang mới để cập một cách có ý thức đến các phương thức, họa tiết, kỹ thuật và chất liệu cụ thể của quá khứ [12].

Một số thương hiệu thời trang mang phong cách dân tộc điển hình

Các NTK thời trang và thương hiệu đã đạt được thành công lớn với các BST mang phong cách dân tộc của họ cũng đã xuất hiện. Yves Saint Laurent là một biểu tượng phong cách dân tộc đích thực vào cuối những năm 1960 và 1970 với các BST dành cho người Châu Phi, Tây Ban Nha và Trung Quốc. Các hãng thời trang Kenzo, Gianfranco Ferre, Romeo Gigli và Etro cũng đã làm việc theo phong cách dân tộc. Trong những năm 1990 và 2000, người mẫu dân tộc xuất hiện trong các BST do Jean-Paul Gaultier, Dries Van Noten, Antonio Marras và John Galliano,... [3].

Trong suốt sự nghiệp của mình, NTK Yves Saint Laurent đã thể hiện thiên hướng về các chủ đề dân tộc. Saint Laurent đã vẽ trên màu sắc, hình dạng và chất liệu của những nơi như Châu Phi, Nga, Tây Ban Nha, Trung Quốc, Ấn Độ, Nhật Bản cho những hành trình sáng tạo phi thường của riêng mình (hình 1).

BST thời trang mang phong cách dân tộc của Jean Paul Gaultier bắt đầu năm 1976. Gaultier sử dụng các yếu tố của trang phục dân tộc của các quốc gia với nhau và pha trộn các phong cách khác nhau. Như nền văn hóa Đông Nam Á

với BST “Tattoo”, “Chips” - cảm hứng Châu Phi đã với BST “Big Trip”, “Mongolians”, “The African saga” [13].

Hình 1. Bộ sưu tập Châu Phi Xuân Hè - Yves Saint Laurent

Về bản sắc dân tộc và lịch sử của thời trang phần lớn bị ảnh hưởng bởi NTK thời trang Nhật Bản Kenzo Takada. Với các thiết kế tối giản, chú trọng vào kỹ thuật cắt may, xử lý chất liệu, phong cách của anh ấy mang phong cách vui tươi sắc tộc khác nhau. NTK Kenzo có thể sử dụng rộng rãi váy bolero của Tây Ban Nha, tua rua của Ấn Độ, áo cánh và mũ lông của Nga, paydzhamu của Ấn Độ. Các thí nghiệm của Moodelera đã dẫn đến sự kết hợp giữa thể thao và phong cách cổ điển với các yếu tố dân tộc.

Vào đầu những năm 2000, NTK Vivienne Tam đã kết hợp các họa tiết Trung Quốc trong những thiết kế của mình. Mẫu thiết kế thể hiện sự gắn bó sâu sắc với truyền thống văn hóa, bao gồm chủ nghĩa tâm linh, kiến trúc, y học, nghệ thuật và biểu diễn. Phong cách dân tộc do đó trở thành một cách ăn mặc mang tính cá nhân cũng như quốc tế, đôi khi gắn liền với chính trị, xã hội.

Một số thương hiệu thời trang khác thu hút sự chú ý với các BST dân tộc là Valentino, Versace, Dior,... Các thương hiệu thời trang là một ngành xác định mạnh mẽ và duy trì các dấu hiệu về địa vị xã hội, sự thống nhất văn hóa, bản sắc riêng và sự khác biệt. Các BST của các thương hiệu thời trang được xem xét và đánh giá trong bối cảnh đa dạng sắc tộc, cách thể hiện khác nhau về sự đa dạng sắc tộc có thể có đối với sở thích của người tiêu dùng đương đại trong các BST của các thương hiệu thời trang và để khám phá cách chúng được thể hiện [3].

Các thương hiệu thời trang lớn của thế giới cho thấy ảnh hưởng của quần áo dân tộc trong các BST của các NTK thời trang. Những BST này cho thấy ảnh hưởng của các khu vực địa lý và quốc gia khác nhau. Ảnh hưởng của trang phục dân tộc thể hiện rõ nhất ở các khía cạnh liên quan đến chất liệu, đó là hoa văn bề mặt, tính chất vải và màu sắc.

Không chỉ các thương hiệu độc lập ngày càng trở thành tâm điểm của thời trang, mà trên hết là những nghệ sĩ đứng sau những sáng tạo, những người thành thạo nghề thủ công địa phương với các kỹ thuật độc đáo. Một số thương hiệu thời trang trên thế giới phản ánh, gìn giữ di sản văn hóa như thương hiệu House Of Wandering Silk (Ấn Độ), My Sleeping Gypsy (Ukrainian), Buki Akomolafe (Đức/), Filanda N.18 (Ý), EFFEI (Ý),...

House Of Wandering Silk làm việc với các nhà sản xuất phụ nữ, các nghệ nhân bậc thầy từ khắp Ấn Độ với trọng tâm tái hiện lại, gìn giữ những truyền thống dệt may đẹp nhất của Ấn Độ (nakshi kantha, itajime shibori, Ahimsa Silk, handloom linen, pashmina...). Thông qua việc sản xuất những sản phẩm độc nhất, không chất thải và có chất lượng cao nhất. Buki Akomolafe là nhãn hiệu quần áo có trụ sở tại Berlin, Đức mang cho thấy một sự cân bằng tinh tế giữa cắt may cổ điển của châu Âu và nghề thủ công truyền thống của Nigeria, Tây Phi.

Filanda N.18 là một phòng thí nghiệm thiết kế thời trang khám phá các loại vải dệt truyền thống và biến chúng thành các BST quần áo may sẵn. Mỗi BST kể một câu chuyện thông qua việc sử dụng các kỹ thuật dệt bắt nguồn từ các khu vực địa lý và thời gian khác nhau - từ ikat của người Uzbeki đến ren của Venice, từ kantha của người Bengal đến boro của Nhật Bản,... EFFEI là một thương hiệu thời trang tiên bộ, tích cực và bền vững, thể hiện giá trị của chủ nghĩa đa văn hóa thông qua những BST thời trang độc đáo được làm thủ công bằng kỹ thuật thủ công cổ xưa. Đáp ứng nhu cầu của người tiêu dùng nhận thức được các sản phẩm bền vững về môi trường và xã hội. Việc sản xuất hỗ trợ sự phát triển của các nền kinh tế địa phương, nơi có thể bảo tồn truyền thống dệt may của người thủ công.

3.2. Thiết kế BST lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc cho thương hiệu thời trang

3.2.1. Tổng quan về thương hiệu Craft link và sản phẩm thời trang mang phong cách dân tộc

Tổng quan về thương hiệu, sản phẩm

Hình 2. Logo Craft Link

Craft Link là một doanh nghiệp xã hội phi lợi nhuận và công bằng thương mại, thành lập từ năm 1996, hoạt động

với mục đích hỗ trợ các nhóm dân tộc thiểu số, các nhóm khuyết tật và các nhóm làng nghề truyền thống trong việc khôi phục truyền thống văn hoá, phát triển sản xuất hàng thủ công và tăng thêm thu nhập cho cộng đồng. Craft Link hỗ trợ các nhóm nghề nhân phục hồi và lưu giữ nền văn hóa truyền thống thông qua quá trình phục hồi kỹ năng sản xuất hàng thủ công và lưu giữ các họa tiết hoa văn truyền thống đặc trưng của mỗi dân tộc.

Đồng thời hỗ trợ các nhóm nghề nhân tăng thêm thu nhập thông qua quá trình phát triển sản phẩm mới và tìm thị trường cho các sản phẩm thủ công truyền thống. Nâng cao năng lực cho các nhóm nghề nhân thông qua các khóa tập huấn chuyên sâu về quản lý nhóm, quản lý sổ sách, thiết kế và phát triển sản phẩm, marketing sản phẩm trong các dự án phát triển hàng thủ công hàng năm.

Hệ thống sản phẩm thời trang của thương hiệu bao gồm: Trang phục (quần áo, váy, Áo dài...), phụ trang (khăn, túi, đồ trang sức...), gối, thảm treo tường,... được thiết kế lấy cảm hứng từ họa tiết, hoa văn và chất liệu trang phục truyền thống dân tộc, chủ yếu là vùng núi phía Bắc.

Tổng quan về Áo dài thổ cẩm

Bảng 1. Bảng tổng kết phong cách thiết kế Áo dài thổ cẩm đã có

Chủ đề	Đề cao, gìn giữ vẻ đẹp các dân tộc vùng miền trên tổ quốc. Kết hợp yếu tố truyền thống và hiện đại thông qua việc sử dụng phong cảnh, họa tiết mang tính dân tộc, lịch sử và đậm nét văn hóa vào những thiết kế áo dài.	
Kiểu dáng	Áo dài truyền thống, Áo dài cách tân Kiểu dáng bó sát, nửa bó sát, dáng xương, ...	
Đường nét	Đa số là đường kẻ hà (các mảng thổ cẩm)	
Màu sắc	Chủ yếu tông màu cơ bản (đỏ, vàng, cam, xanh,...) trên nền sẫm như đen, trầm xanh,... Màu nền: Màu họa tiết: 	
Chất liệu	Chủ yếu là chất liệu sợi dệt thổ cẩm, chất liệu bản địa: lanh, đay, bông, ... Kết hợp chất liệu hiện đại như nhung, denim, lụa, voan, ...	
Cách thức trang trí	Chủ yếu sử dụng chất liệu thổ cẩm, ghép mảng thổ cẩm và chất liệu hiện đại kết hợp kỹ thuật trang trí như thêu tay truyền thống, đính cườm, vẽ lên vải, ... Sử dụng chất liệu tổng hợp và kỹ thuật in họa tiết dân tộc lên trang phục	
Bố cục	Bố cục đối xứng, bố cục bất đối xứng, bố cục tự do, ...	

Áo dài thổ cẩm đã có từ lâu đời từ trang phục Áo dài dân tộc Thái, Áo dài dân tộc Tày,... Đến những năm 90, NTK Minh Hạnh sáng tác cách tân Áo dài truyền thống kết hợp với chất liệu thổ cẩm, NTK Vũ Việt Hà, NTK Việt Hùng, NTK Quang Huy...

Trên cơ sở nghiên cứu về xu hướng thời trang dân tộc, khách hàng (Nữ, tuổi 25 - 35, sinh sống tại Hà Nội, TPHCM, Huế, Đà Nẵng,... có thu nhập ổn định từ 10 triệu/ tháng; có sở thích mua sắm, du lịch... Nghiên cứu đối thủ cạnh tranh(Áo dài Vũ Việt Hà, Chu La, QH mode...), từ đề xuất phương hướng, mục tiêu và ý tưởng thiết kế BST thời trang Áo dài thổ cẩm.

3.2.2. Thiết kế BST thời trang Áo dài thổ cẩm

Mục tiêu của BST Áo dài thổ cẩm: Tiếp nối xu hướng Áo dài thổ cẩm. Trung hòa nét văn hóa dân tộc với vẻ đẹp trong họa tiết hoa văn Kinh. Đem sản phẩm để tiến hành trong chuỗi phát triển thương hiệu từ trình diễn quảng bá đến đưa vào sản xuất hàng loạt, áp dụng công nghệ vào gia công nhằm giảm giá thành, đáp ứng nhu cầu thị trường thời trang theo nhiều phân đoạn khách hàng trung và cao cấp.

Thiết kế BST thời trang Áo dài "Sen" cho thương hiệu Craft Link

Ý tưởng BST Áo dài thổ cẩm: Sự phối kết hợp giữa chất liệu, trang trí, họa tiết của dân tộc thiểu số Việt Nam (Thái Đen, Nghệ An) kết hợp với nghệ thuật hoa văn truyền thống người Kinh (biểu tượng hoa Sen); Tạo nên vẻ hài hòa, gắn kết giữa văn hóa cộng đồng các dân tộc Việt Nam.

Câu chuyện và thông điệp: "Tạo hình hoa sen trên nền họa tiết thổ cẩm trong trang phục áo dài truyền thống tạo ra nét riêng cho thương hiệu, sự hòa hợp trong trang phục Việt Nam, tạo nên độ tinh, động trong trang phục. Độ tinh là họa tiết kỹ hà dân tộc khỏe khoắn, làm nền cho các họa tiết động. Độ động là họa tiết vô định hướng của hoa sen, chim chóc".

Hình 3. Moodboard BST thời trang Áo dài Sen

Hình 4. Porter, phối cảnh và mẫu thực hiện của BST

4. KẾT LUẬN

Thời trang lấy cảm hứng từ trang phục dân tộc có một lịch sử phát triển lâu dài, tuy nhiên qua tổng kết về tình hình nghiên cứu trên thế giới và khái quát qua các nghiên cứu và thiết kế tại Việt Nam cho thấy nghiên cứu về thời trang mang phong cách dân tộc ở Việt Nam còn chưa được chú trọng một cách xứng đáng. Với mong muốn bước đầu giúp đỡ cho các nhà nghiên cứu và thiết kế có thể tham khảo về lý thuyết thời trang mang phong cách dân tộc, tác giả đã đi từ khái quát quá trình phát triển của thời trang mang phong cách dân tộc trên thế giới và ở Việt Nam; Các khái niệm cơ bản, đặc trưng và các xu hướng thiết kế thời trang mang phong cách dân tộc,... Thông qua thiết kế BST thời trang mang phong cách dân tộc cho thương hiệu Craft Link, tác giả đã hoàn thành thực chứng cho thiết kế một BST thời trang mang phong cách dân tộc cho thương hiệu thời trang, giúp các NTK có thể tham khảo, chủ động trong thiết kế BST thời trang mang phong cách dân tộc trong thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Lise Skov, *Ethnic Style in Fashion*, V. Steele, a cura di, Encyclopedia of Clothing and Fashion. Thomson Gale, 417-418. 2004.
 [2]. Özlem Kaya, Laura Sinziana Cuciuc Romanescu, "Representation of Ethnic Diversity in the Collections of Fashion Brands - 2005-2020," *Învățământ, Cercetare, Creatie*, 8, 1, 191-199, 2022.

[3]. Nithyaprakash Venkatasamy, Thilak Vadicherla, *Ethnic Styles and Their Local Strengths in Environmental Footprints and Eco-design of Products and Processes*. Gardetti and Muthu (Eds): Ethnic Fashion, Springer Singapore, 131-166, 2016.
 [4]. Vu Thao, *Thời trang thập niên 1960: Dấu son chói lọi "xo do" moi chuan muc truyen thong*. URL: <https://dep.com.vn/thoi-trang-thap-nien-1960-dau-son-choi-loi-xo-do-moi-chuan-muc-truyen-thong/>. [Accessed 14/05/2023].
 [5]. Ngoc Lien, *Sang tao thoi trang tu van hoa truyen thong*. URL: <https://nhandan.vn/sang-cao-thoi-trang-tu-van-hoa-truyen-thong-post744847.html>. [Accessed 03/5/2023].
 [6]. Lai Thi To Quyen, Le Thanh Ha, "Compilation the Encyclopedia of the Vietnamese ethnic groups' costumes," *Journal of Dictionary and Encyclopedia*, 5 (67), 44-47, 2020.
 [7]. Marlys A Mc Guire, *Introduction: Dress as expression of ethnic identity*. In JB Eicher (Ed.), *Dress and ethnicity*, Berg Publishers, 1-5, 1995.
 [8]. Miguel Angel Gardetti, Subramanian Senthilkannan Muthu, *Ethnic fashion*. Springer Singapore, 2016.
 [9]. Thalia Barrera, *Fashion Seasons Explained: How It Started & How It's Going In 2022 And Beyond*. URL: <https://thetechfashionista.com/fashion-seasons-explained/>. [Accessed 05 March 2024].
 [10]. Mariangela Lavanga, "Designer fashion industry and globalization; the changing role of the intermediaries," *The 3rd Annual ENCATC Annual Research Session*, London, 2012
 [11]. Patrick Metzger, *The Nostalgia Pendulum: A Rolling 30-Year Cycle of Pop Culture Trends*. URL: <https://thepatterning.com/2017/02/13/the-nostalgia-pendulum-a-rolling-30-year-cycle-of-pop-culture-trends/>. [Accessed 05 March 2024].
 [12]. Brenda Dermody, Teresa Breathnach, *New Retro: Classic Graphics, Today's Design*. Thames & Hudson, London, 2010.
 [13]. Fashion & Costume History, *Ethnic style in Fashion History*. URL: <http://umakefashion.blogspot.com/2009/05/ethnic-style-in-fashion-history.html>. [Accessed 05 March 2024].

AUTHORS INFORMATION

Duong Thi Kim Duc

School of Mechanical Engineering, Hanoi University of Science and Technology, Vietnam